

Byggbeskrivningarna är framtagna av Svenskt Trä i samarbete med bygg- och trävaruhandeln.

Alla byggbeskrivningar finns på www.byggbeskrivningar.se. Där får du hjälp att mätanpassa utvändiga byggprojekt och att skriva ut materialspecifikationer, arbetsritningar och underlag för bygglovsansökan. Dimensioneringsprogrammet hjälper dig att beräkna rätt dimension för till exempel takbalkar, nockbalkar, pelare eller bjälklag i konstruktionsvirke eller limträ.

När du väljer att bygga med trä, väljer du ett naturligt och förnybart material.

www.byggbeskrivningar.se

ALLMÄNT

Bra att veta om impregnerat trä*	Måla inomhus
Bra att veta om limträ*	Måla utomhus
Bra att veta om trä*	Nymålning av utvändigt trä
Bra att veta om träskivor	Skruv- och spikguide*
Bygglov och anmälan*	Snickarskola

UTVÄNDIGT

Altan*	Garage	Tak över uterum*
Bockar	Grindar*	Tilläggsisolering av fasad
Boden*	Gästboden*	Trappor*
Bryggor	Jakttorn	Trädgårdsboden
Carport*	Lekstuga	Trädgårdskompost
Cykelförråd	Lusthus	Trädgårdsmöbler
Enkelboden*	Relaxboden*	Trädäck på mark*
Enkelstugan*	Skateboardramper	Utedass
Förstuvist*	Staket och plank*	Utvändiga träpaneler

INVÄNDIGT

Bastu*	Montera lister och profiler
Invändiga träpaneler	Snickra med limfog
Lägga trägolv	

RENOVERING

Bygga innervägg	Takpåbyggnad
Byta fönster*	Tillbyggnad
Montera dörr	

* Byggbeskrivningen finns som broschyr hos din närmaste bygg- och trävaruhandlare. Övriga byggbeskrivningar finns på www.byggbeskrivningar.se.

Innehållet i byggbeskrivningen bygger på information som tillhandahållits av olika experter och materialleverantörer. Föreningen Sveriges Skogsindustrier tar inte något ansvar för skada som må orsakas på grund av innehållet i byggbeskrivningen. Rättigheterna till innehållet i denna byggbeskrivning tillkommer Föreningen Sveriges Skogsindustrier. Innehållet skyddas enligt upphovsrättslagen. Missbruk beivras. Kopiering av innehållet är förbjudet.
© Föreningen Sveriges Skogsindustrier, 2015.

Svenskt Trä verkar för kunskapsspridning, inspiration och utveckling som rör trä, träprodukter och träbyggande. Bakom Svenskt Trä står svensk sågverksindustri.

SVENSKT TRÄ™

Box 55525
102 04 Stockholm
Tel: 08-762 72 60
Fax: 08-762 79 90
info@svensktrtra.se
svensktrtra.se

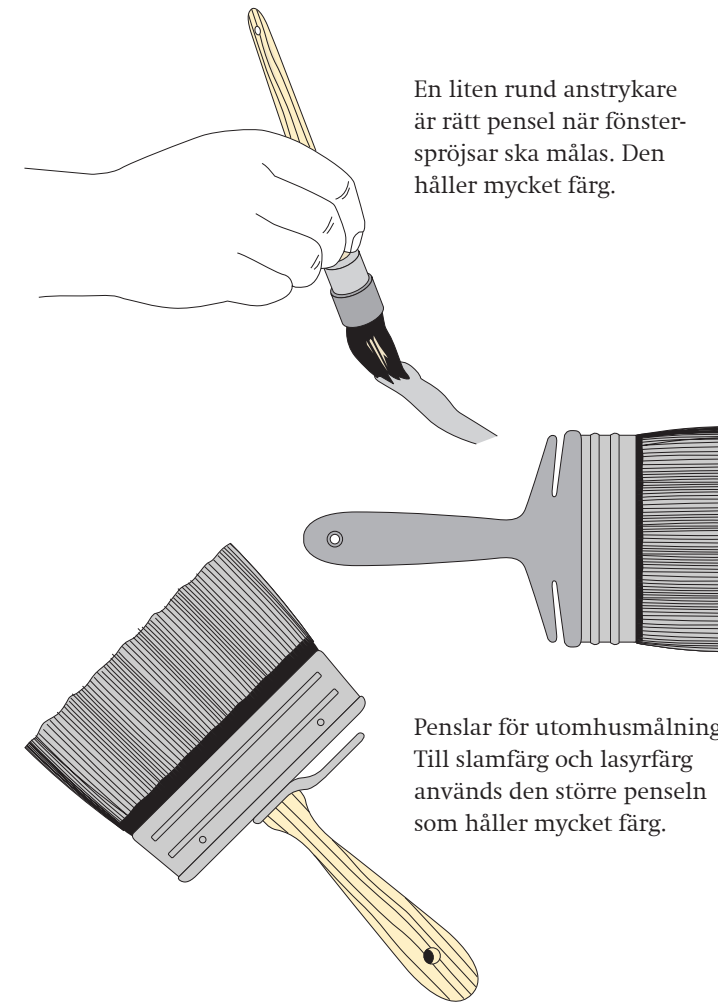
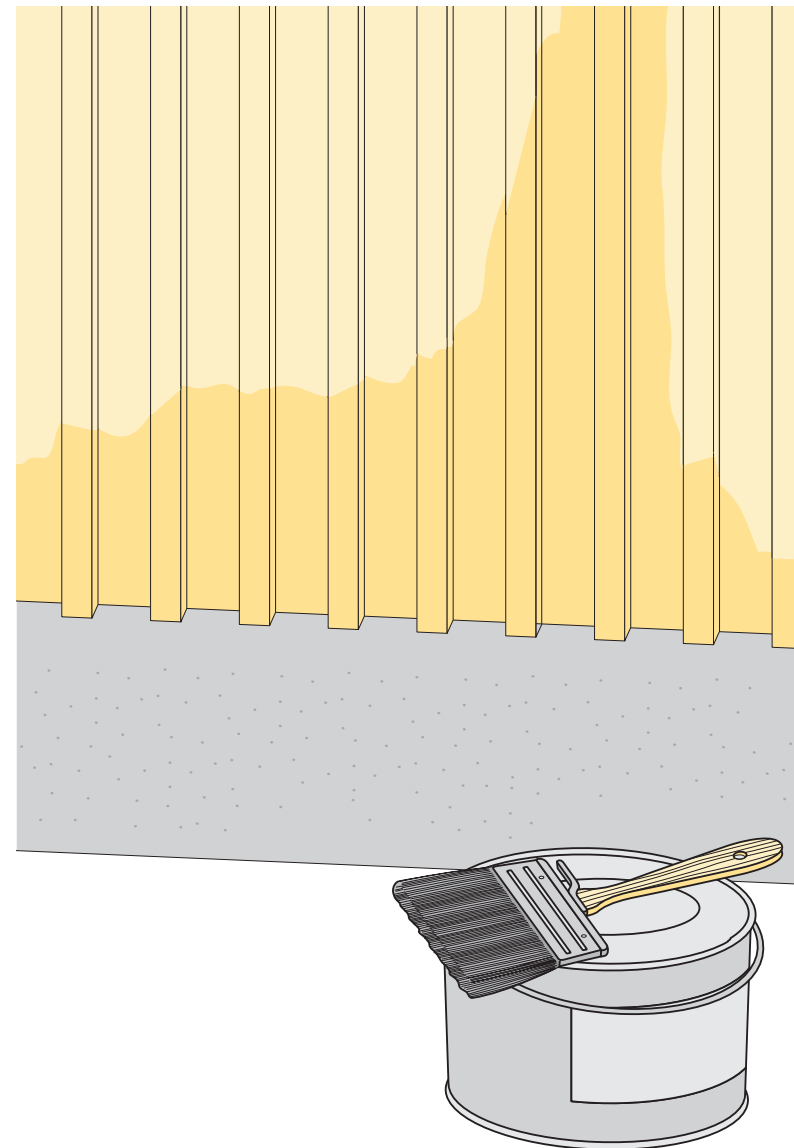
Måla utomhus

1 Funktion och hållbarhet

Trä utomhus ytbehandlas i skyddande och dekorativt syfte. Ytbehandlingens funktion och hållbarhet bestäms av bland annat de ingående materialens egenskaper, arbetsutförandet, klimatet och träkonstruktionens utformning.

Ytbehandling och träunderlag ska kunna samverka under lång tid. Ytbehandling av trä måste underhållas regelbundet. Underhållsintervallen varierar inom vida gränser. För träfasader med täckande färg brukar man räkna med cirka 10 år. Laserande färger ger betydligt kortare underhållsintervall, cirka 4 år. För fönstermålning bör man räkna med cirka 5 år.

Fasader utsätts för hård nedsmutsning från luftföroreningar. Av tekniska och estetiska skäl kan utvändiga målade ytor behöva rengöras. Tvättning av fasaderna med jämna mellanrum är ett effektivt sätt att hålla nedbrytande smuts, mögelsporer eller alger borta.

2 De vanligaste färgtyperna

För trä används flera olika färgtyper som har olika uppbyggnad och egenskaper. Vid ommålning måste man kunna fastställa den gamla ytbehandlingens. Är man tveksam är det säkrast att anlita en fackman.

Träfasader kan ytbehandlas med slamfärg, till exempel Falu Rödfärg, med lasyrfärg eller med täckfärg, exempelvis linolja-, akrylat- eller alkydoljesystem.

Slamfärg

Den ger god beständighet om man följer färgtillverkarnas anvisningar. Den ska användas på sågade och finsågade ytor. En slamfärg skall i framtiden inte målas över med täckfärg – sprickbildning och nedbrytning gör träytan olämplig som underlag för en täckfärg. Slamfärger på fasader kan färga av sig.

Lasyrfärg

En färg med låg halt av täckande pigment, vilket ger en yta som visar träunderlaget och en påtaglig träkänsla, men har ändå en kulör. Därför behöver en laserad yta ganska enkla men täta underhållsintervaller. Lasyrfärger är transparenta för UV-ljus och ökar därmed nedbrytningen av träytan på grund av solljus.

Täckfärg

Ett system som består av oljning med penetrerande grundolja, grundning med alkydoljgrundfärg följt av 2 gånger målning med färdigfärg. Grundningen skall minska virkets upptagning av fukt och säkerställa en god vidhäftning till färdigfärgen. Färdigmålningen ska ge fasaden önskad kulör, motstå väder och vind och bibehålla fasadens ursprungliga utseende så länge som möjligt, samt hindra nedbrytningen av det underliggande grundbehandlade virket.

Linoljafärg

Den är uppbyggd av kokt linolja och pigment. Den tränger in bra i träet och ger ett bra fäste för kommande behandlingar. Till grundningen späds färgen med spädningmedel. Färgen torkar genom oxidation som pågår i flera år. Det från början blanka färgskiktet mattas så småningom ned av klimatet. Allt för tjocka färgskikt kan krackelera och flagna. Arbetet bör ske vid varm och torr väderlek. Linoljafärg används till allt trä utomhus, även hyvlade ytor, till exempel fönster.

Alkydoljefärg

Den är närbesläktad med linoljafärg men torkar snabbare, har bättre glanshållning och hållbarhet. Tjocka skikt blir hårda och spröda, vilket kan försvåra underhållet.

Akrylatfärg

(Akryl-latexfärg) är en färg med goda arbetstekniska egenskaper. Den är användarvänlig, kulör- och kritbeständig men känslig för frost vid lagring och målning (+ 7 °C är nedre gräns.)

Träytor oljas först med penetrerande grundolja följt av grundning med alkydoljgrundfärg för att akrylatfärgen ska få bästa funktion. En del akrylatfärger kan innehålla viss mängd alkydolja.

SVENSKT TRÄ™

www.byggbeskrivningar.se

3 Val av färg vid målning

Färgtyperna har stora olikheter och olika färgsystem kan därför inte kombineras hur som helst. Tabellen bredvid är avsedd som en praktisk vägledning vid val av ytbehandling och underhåll. Tabellen anger olika färgtypers relativa skyddsegenskaper, användningsområde och kombinationsmöjligheter. Bedömningen är subjektiv men baserad på erfarenheter.

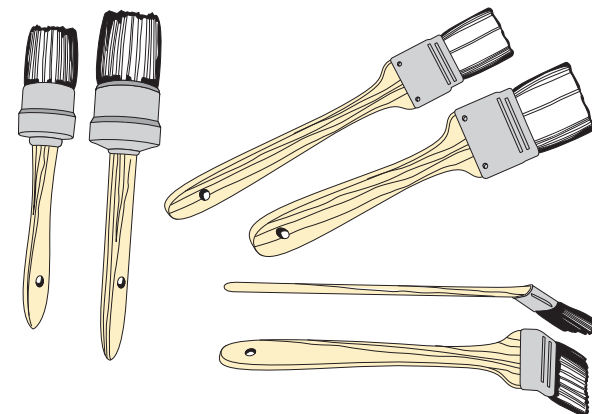

Förarbetet är viktigt. Skrapa bort all löst sittande färg. Slamfärgade ytor borstas med stålborste. Med den lilla klickskrapan avlägsnas färgstänk på glasrutor.

4 Checklista vid utvändigt underhåll

- Färgsätt huset med tanke på helheten. Beakta omgivningen, årstiderna samt husets ålder och form.
- Undvik intensiva, skarpa kulörer på stora ytor. Äldre hus bör som regel färgsättas med den ursprungliga kulören.
- Använd en enda kulör till fasaderna. Fönster, foderbrädor och andra detaljer kan ha en avvikande kulör. Sockelns kulör bör avvika från fasadens.
- Diskutera gärna färgsättning med berörda grannar och vid tveksamhet även med byggnadsnämnden. Är huset värdefullt från kulturhistorisk synpunkt måste också länsantikvarien kopplas in.
- Tidigare målade ytor bör i första hand underhållas med samma färgtyp som befintligt synligt färgskikt. Undvik att måla oljefärg på akrylatfärg (gäller även laserande färger).
- Sträva efter god vidhäftning mellan underlag och färg. Alltför tjocka, hårda eller täta färgskikt är dåligt underlag och ska därför tas bort. Rådfråga en fackman vid minsta osäkerhet inför valet av färgtyp.
- Undvik klarlack utvändigt. Ytskikt utan pigment ger dåligt UV-skydd och kräver mycket täta underhåll.
- Innan underhållsarbete sätts igång kontrolleras att underlaget är intakt samt att hängrännor, stuprör, fönsterbleck och andra vattenavledare fungerar tillfredsställande. Byt ut rötskadade delar och se till att rötskadorna inte uppträder på nytt.
- Planera arbetet och beakta väderleksutsikterna. Skydda gärna fasaden med så kallad ställningsväv, så att regnskurar inte förrycker tidschemat.

- Det är också viktigt att justera fönster-, dörr- och lucksnickerier så att det går lätt att öppna och stänga dem och att tillräckligt färgutrymme finns innan måleriarbetet startar. Demontera också samtliga beslag och kontakter och tvätta dem innan de monteras på de färdigbehandlade snickerierna.
- Vid underhållsmålning ska underlaget rengöras noga. Täckande, filmbildande färgskikt rengörs med målartvätt. Efterskölj noga med vatten och låt underlaget få torka ut. Löst sittande färg tas bort och blottade ytor oljas med penetrerande grundolja och grundas med grundoljefärg. Följ färgtillverkarens anvisningar.
- Måla inte på trä som har en fuktkvot högre än 16 %. Det gäller även för tryckimpregnerat trä. Fuktkvoten (= kvoten av vattnets vikt och träets torrsvikt) kan kontrolleras med hjälp av en elektrisk fuktkvotmätare.
- Var noga med att slipa ned (döva) alla skarpa kanter som annars lätt blir skadade och som är svåra att bygga upp igen.
- Ytåldrade, väderexponerade träytor kan ge sämre fäste för täckande färg. Sådana ytor bör fräschas upp med stålborste och grundas enligt ovan.
- Ändträytor som är åtkomliga ska ytbehandlas särskilt omsorgsfullt. Var också uppmärksam vid skarvar mellan panelbrädor och vid fogar i fönsters nedre delar.
- Använd bra verktyg och tillbehör. Penslar finns i olika kvaliteter – satsa på hög kvalitet. Vid fasadarbeten, använd en stadig arbetsställning – en flyttbar underlättar. Sådant kan man hyra. Även fasadliftar (hävare) kan användas. För att undvika fallskador bör man säkerställa att underlaget under stegar och ställningar är stabilt och jämnt samt att infästningar och stöd mot fasader och tak är fixerade utan risk för oönskade rörelser under arbetet.
- Förvara färger och träskyddsmedel på ett betryggande sätt, oåtkomligt för småbarn och djur. Färgrester kan lämnas vid miljöstationer. Kom ihåg att lagra vattenburna färger frostfritt.

Runda anstrykare för målning av fönster- och dörrsnickerier. Med långskaftade och vinklade penslar kommer man åt på svåråtkomliga ställen till exempel invid hängrännor och stuprör.

5 Vägledning för val av ytbehandlingsmaterial på utvändiga träunderlag

Egenskaperna indelas i tre klasser:

- 3 = Mycket bra
- 2 = Bra
- 1 = Mindre bra

Egenskaperna kan variera med till exempel skiktjocklek, torrhalt, pigmenttyp.

Kombinationsmöjligheter för nymålning och underhåll:

- = Lämplig
- = Möjlig
- = Olämplig

Vägledning för val av ytbehandlingsmaterial på utvändiga träunderlag

Färgtyp	Linoljefärg	Alkydoljefärg	Akrylatfärg ¹⁾	Slamfärg ²⁾	Täcklasyr ³⁾	Lasyr	Träolja ⁴⁾	Trätjära ⁵⁾
Användningsexempel	Fasader Staket Plank Grindar Fönster Fasaddetaljer Räcken	Fasader Staket Plank Grindar Fönster Fasaddetaljer Räcken	Fasader Staket Plank Grindar Fasaddetaljer Räcken	Fasader Staket Plank	Fasader Staket Plank Grindar Fönster Fasaddetaljer Räcken	Fasader Staket Plank Fönster Yttertrappor Utegolvs	Yttertrappor Utegolvs Badbryggor	Spåntak Faltak Fasader
Egenskaper								
Fuktskydd	3	3	3	1	2	2	2	2
UV-skydd och kulörbeständighet	3	3	3	3	2	1	1	2
Glansbeständighet	1	2	3	1 ⁶⁾	2	1	1	1
Mekaniskt skydd	3	3	3	2	2	1	1	1
Torktid	1	2	3	3	3 ⁷⁾	3 ⁸⁾	1	1
Nymålning								
Obehandlat, nytt	■	■	■ ¹¹⁾	■	■	■	■	■
Obehandlat, ytåldrat	■	■	■ ¹¹⁾	■	■	■	■	■
Impregnerat, träskyddsklass NTR/A och NTR/AB ⁹⁾	■	■	■	■	■	■	■	■
Impregnerat, träskyddsklass NTR/B ¹⁰⁾	■	■	■	■	■	■	■	■
Underhåll								
Tidigare målat, linoljefärg	■	■	■	■	■	■	■	■
Tidigare målat, alkydoljefärg	■	■	■	■	■	■	■	■
Tidigare målat, akrylatfärg	■	■	■	■	■	■	■	■
Tidigare målat, slamfärg	■	■	■	■	■	■	■	■
Tidigare målat, lasyrfärg	■	■	■	■	■	■	■	■
Tidigare olja, träskyddsolja	■	■	■	■	■	■	■	■
Tidigare olja, petroleumolja	■	■	■	■	■	■	■	■
Tjärbehandlat, trätjära	■	■	■	■	■	■	■	■
Järnvitriolbehandlat, järnvitriol	■	■	■ ¹¹⁾	■	■	■	■	■

¹⁾ Vid målning med akrylatfärg på obehandlat trä ska träytor oljas med penetrerande grundolja och grundas med alkydoljegrundfärg enligt färgtillverkarens anvisningar.
²⁾ Vanligen slamfärg i rött, men andra pigment förekommer. Vattenburen. Endast på ohyvlade träytor. Linoljehalt högst 8 procent av den våta färgens vikt.
³⁾ Kan ha olika bindemedel, till exempel alkyd, akrylat eller alkyd + akrylat. Vattenburen eller lösningsmedelsburen.
⁴⁾ Kommerciella preparat är vanligen en kombination av olika torkande och icke torkande oljor samt ibland en liten beståndsdel av fungicid, ett ämne mot angrepp av mikroorganismer. Oljor som innehåller vax bör undvikas.

⁵⁾ Olika kvaliteter förekommer. Torkar mycket långsamt. Stark lukt.
⁶⁾ Slamfärger har en matt yta.
⁷⁾ För täcklasyr med alkyd som bindemedel är torktiden **2**.
⁸⁾ För lasyr med alkyd som bindemedel är torktiden **2**.
⁹⁾ Användning av impregnerat trä och träskyddsmedel regleras av Kemikalieinspektionen.
¹⁰⁾ Förekommer i bland annat fönster och trädgårdsmöbler av furu och är oljebaserad.
¹¹⁾ Träytor ska grundas med penetrerande grundolja och därefter en strykning med alkydoljegrundfärg före målning med toppfärgen.